

Študijski programi oziroma smeri
Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

PRIMERJALNO JEZIKOSLOVJE

Oddelek za
primerjalno in
splošno jezikoslovje

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

Podatki o programu

naziv: Prvostopenjski študijski program

Primerjalno jezikoslovje

trajanje: 3 leta

točke: 180 kreditnih točk po ECTS

Pri dvopredmetnem študijskem programu je nujna povezava z drugim dvopredmetnim študijskim programom oziroma dvopredmetno smerjo.

Opis programa

Primerjalno jezikoslovje je jezikoslovna smer, ki raziskuje jezik z vidika njegovega zgodovinskega razvoja, zato ga ne zanima le opis konkretnih jezikov (njihova slovnica in besedje), pač pa tudi pot, po kateri je nek jezik nastal. Osrednja naloga primerjalnega jezikoslovja je, da na podlagi primerjave posameznih elementov takih jezikov, ki so si med seboj sorodni, tj. njihovih glasov, oblik, besed in skladenjskih struktur, rekonstruira glasovne, oblikovne, besedotvorne, skladenjske in besedne prvine na starejših razvojnih stopnjah teh jezikov in postopoma vse do njihovega skupnega prednika, na primer

slovensko *zemlja*, litovsko *žemė*, starogrško *kthōn*, staroindijsko *kṣām*, hetitsko *tēkan*, toharsko *tkaṃ*, albansko *dhe*, latinsko *humus*, staroirsko *dú*, vse iz praindoevropskega izhodišča **dhég'hōm* 'zemlja'.

Program Primerjalno jezikoslovje je zasnovan kot študij primerjalnega jezikoslovja indoevropskih jezikov, kar pomeni, da svoji temeljni metodi (primerjava in rekonstrukcija) uporablja na gradivu jezikov indoevropske družine, tako sodobnih kot starih. Ker gre za zelo razvejano in obsežno družino z bogatimi literarnimi tradicijami (med njimi nekatere segajo že v 2. tisočletje pr. n. št.), hkrati podaja vpogled v jezikovno in kulturno zgodovino območij Evrope, Starega Orienta, Indije in Srednje Azije ter prodira globoko v čas pred pojavitvijo prvih pisnih virov (do približno 5. tisočletja pr. n. št.), za katerega rekonstruira indoevropsko prajezično jezikovno in kulturno skupnost.

Slušatelji in slušateljice pri študiju dobijo vpogled v glasoslovje, oblikoslovje, besedotvorje, skladnjo in pomenoslovje indoevropskega prajezika, izhajajoč iz stanja v glavnih arhaičnih indoevropskih jezikih. Poudarek je na stari indijsčini (sanskrtu), avestijščini, stari perzijsčini, hetitščini (in drugih starih anatolskih jezikih), gotščini, litovščini, albanščini, starih keltskih jezikih, stari cerkveni slovanščini, stari grščini in latinščini. V času študija se slušatelji in slušateljice poglobljeno spoznajo z velikim številom starih oz. starrinskih indoevropskih jezikov (tj. z njihovo opisno in zgodovinsko slovnico), v katere se lahko pozneje usmerijo v obliki specialističnega študija. V okviru programa deluje tudi edina pedagoška enota, v okviru katere je na Slovenskem mogoče pridobiti vse kompetence, ki pritečejo študiju stare orientalistike, torej indologije (s poudarkom na sanskrtu in drugih staroindijskih jezikih ter pripadajoči književnosti), iranistike (s poudarkom na starih iranskih jezikih) in hetitologije oz. anatolistike (hetitščina in ostali stari anatolski jeziki skupaj s sočasnimi neindoevropskimi jeziki Male Azije in Mezopotamije).

Mnogi študenti in študentke primerjalnega jezikoslovja že med študijem sodelujejo pri raznih jezikoslovnih in prevajalskih ter umetniških projektih. Oddelek ima ob tem vzpostavljene mnoge povezave za študijsko izmenjavo, ki omogoča nekajmesečni izpopolnjevalni študij na kateri od evropskih univerz. Spodbuja se tudi udeležba na različnih poletnih šolah indoevropskega primerjalnega jezikoslovja (Leiden, Jena, Beograd ...).

Katedra za indoevropsko primerjalno jezikoslovje ima na Univerzi v Ljubljani dolgo, že več kot stoletno tradicijo, saj je bilo primerjalno jezikoslovje eno od ustanovitvenih smeri prve slovenske univerze. Iz te šole izhajajo najvidnejši slovenski jezikoslovci in jezikoslovke različnih usmeritev, saj je ravno primerjalno jezikoslovje tista temeljna jezikoslovna disciplina, ki omogoča kontekstualizirano razumevanje in razlago najrazličnejših jezikovnih pojavov, hkrati pa je indoevropsko primerjalno jezikoslovje izhodišče za primerjalna jezikoslovja posameznih jezikovnih skupin (primerjalno slovansko jezikoslovje, primerjalno germansko jezikoslovje, primerjalno romansko jezikoslovje, primerjalno keltsko jezikoslovje, primerjalno indo-iransko jezikoslovje) in je neločljivo povezano s filologijo (prvenstveno klasičnih jezikov, npr. stare indijsčine/sanskrita, stare cerkvene slovanščine, latinščine, grščine, vendar tudi vseh ostalih).

Na katedri delujeta tudi Krožek študentov stare indo-iranistike in Sanskrtsko gledališče, kjer se s študenti in študentkami za izvedbo pripravlja klasične sanskrtske igre, odigrane v izvorniku in po načelih tradicionalnega staroindijskega gledališča. S področja primerjalnega jezikoslovja izhajata dve knjižni zbirki, *Studia Indogermanica Labacensia*, ki je posvečena monografskim razpravam in visokošolskim priročnikom, ter *Florilegium Indogermanicum*, antološko zasnovana zbirka s prevodi literarnih spomenikov, ki so nastali v starih indoevropskih jezikih.

Zakaj študirati primerjalno jezikoslovje

»Primerjalno jezikoslovje je za vse, ki gojijo pristno radovednost do etimologije in (indo)evropske zgodovine in kulture, priložnost za razburljivo popotovanje skozi kraj in čas. Po obeh dimenzijah vodita temeljni znanstveni metodi primerjalnega jezikoslovja – primerjalna metoda in metoda rekonstrukcije. Prva se opira na pisne zgodovinske vire, ki jih indoevropska kultura proizvaja že tisočletja, druga pa s pomočjo fonetičnih zakonov rekonstruira tiste dele preteklosti, ki jih zapisi ne obranjajo.

Za refleksijo o sedanjosti sta nujna zavedanje o večtisočletnem neprekinjenem razvoju in vpogled v obranjeno in rekonstruirano preteklost. Metodi primerjalnega jezikoslovja sta cesti, ki vodita do številnih drugih vrat v različna področja raziskovanja indoevropske civilizacije – v zgodovino, arheologijo, klasično filologijo, filozofijo, psihologijo, sociologijo ter vse vrste umetnosti. Jezik je namreč odsev vseh aspektov družbe, ta pa svojo zgodbo o in v svojem jeziku še vedno piše.«

– Lara Potočnik, alumna programa Primerjalno jezikoslovje, študentka na magistrskem študiju

»Ker te zanimajo jeziki, a ne le to, kako se govorijo danes, ampak tudi njihov razvoj in življenje pred tisočletjem ali dvema – ali petimi in še dlje v preteklost! Ker želiš dobiti vpogled v to, kako jezik pravzaprav deluje, kako se spreminja in zakaj. Ker te zanima etimologija besed, njihov izvor in življenje skozi šesttisočletno zgodovino. Ker si želiš uporabnega znanja, ki ti ga ta širina daje pri učenju vseh drugih tujih jezikov, starih in mladih. Ker te zanima, kaj nam pripovedujejo besedila starih Indijcev, Hetitov, starih Perzijcev, Gotov, starih Ircev, starih Grkov, plemen italskega polotoka ... in kaj nam to razkriva o njihovem življenju ter o življenju in kulturi Praindoevropejcev. Ker te zanimajo stare pisave (klinopisne, alfabetske, abugidske ...). Prek študija primerjalnega jezikoslovja se namreč poglobljeno spoznaš s celo vrsto starih indoevropskih jezikov, njihovo slovnico, razvojem, besedili in pisavami (zlasti s klinopisnimi jeziki stare Anatolije, sanskrtom, staro grščino, latinščino, staro cerkveno slovanščino, gotščino, staro perzijsčino, avestijščino in staro irščino), na voljo pa sta ti tudi dva lektorata t. i. starinskih indoevropskih jezikov, namreč litovščine in albanščine.«

– Luka Brenko, alumen programa Primerjalno jezikoslovje, mladi raziskovalec

Predmetnik

	predavanja	vaje	seminar	skupaj	kreditne točke
1. letnik					
1. semester					
1. Historična fonetika indoevropskih jezikov I	30	30		60	4
2. Pregled indoevropskih jezikov		30		30	4
3. Stara indijščina I/1	30	30		60	4
4. Stara grščina I/1		30			3
2. semester					
5. Historična fonetika indoevropskih jezikov I	30	30		60	4
6. Stara indijščina I/2	30	30		60	3
7. Stara grščina I/2		30		30	3
8. Indoevropska primerjalna slovnica: akcent in prevoj/Izbirni strokovni predmet	(45)		(15)	(60)	5
2. letnik					
3. semester					
9. Nominalna in pronominalna morfologija indoevropskih jezikov	45			45	4
10. Stara indijščina II/1	30	30		60	4
11. Stara grščina II/1		30		30	3
12. Hetitščina I/1	30	30		60	4
4. semester					
13. Indoevropska primerjalna slovnica: akcent in prevoj/Uvod v etimološko metodo in študij virov	45	15		60	5
14. Stara indijščina II/2	30	30		60	3
15. Stara grščina II/2		30		30	3
16. Hetitščina I/2	30	30		60	4
3. letnik					
5. semester					
17. Uvod v slovansko jezikoslovje in staro cerkveno slovanščino	30		30	60	4
18. Analiza vedske himnike			30	30	3
19. Hetitščina II/1	15		15	30	3
20. Splošni izbirni predmet					5

6. semester

21. Verbalna morfologija indoevropskih jezikov	45		45	4
22. Uvod v etimološko metodo in študij virov/Izbirni strokovni predmet	(45)	(15)	(60)	5
23. Hetitsčina II/1	15	15	30	3
24. Hetitski seminar		60		3

Nabor strokovnih izbirnih predmetov

	predavanja	vaje	seminar	skupaj	kreditne točke
1. Fonetika in fonologija	30		30	60	6
2. Latinščina, intenzivni tečaj I	60				5
3. Latinščina, intenzivni tečaj II	60				5
4. Logika in argumentacija	30	30		60	4
5. Pregled splošnega jezikoslovja	30		30	60	6
6. Primerjalno naglasoslovje slovanskih jezikov	30	15	15	60	5
7. Primerjalno oblikoslovje slovanskih jezikov	30	15	15	60	5
8. Primerjalno besedotvorje slovanskih jezikov	30	15	15	60	5

Spletna različica

Vsebinska predstavitev izbranih predmetov

Stara indijsčina

Predmet je organiziran kot kombinacija predavanj iz zgodovine stare indijsčine (tj. vedske ali predklasične stare indijsčine in klasičnega sanskrta) in vaj, ki so oblikovane kot intenzivni tečaj klasičnega sanskrta. Ob zaključku so študenti in študentke opremljeni z dovolj znanja za povsem samostojno prevajanje staroindijskih besedil in imajo temeljit pregled nad jezikovnim razvojem tega jezika od praindoiranščine (približno 2000 pr. n. št.) do konca klasičnega obdobja (12. st. n. št.).

Analiza vedske himnike

Predmet je logično nadaljevanje predavanj in vaj iz opisne in zgodovinske slovnice stare indijsčine. Študenti in študentke v sklopu seminarja vodeno študirajo vedsko himniko Rgvede (najstarejših ohranjenih staroindijskih besedil, ki so nastala med 15. in 12. stoletjem pr. n. št.), pri čemer se postopoma navajajo na samostojno sistematično preučevanje, razumevanje in prevajanje te najkompleksnejše zvrsti staroindijske književnosti.

Stara grščina

Predmet gostuje na Oddelku za klasično filologijo in je zasnovan kot intenzivni tečaj opisne slovnice stare grščine, ki je poleg stare indijsčine in hetitščine eden najpomembnejših starih indoevropskih jezikov za preučevanje predzgodovine indoevropskih jezikov.

Hetitščina

Predmet je organiziran kot kombinacija predavanj iz zgodovine hetitščine in ostalih (danes že v celoti izumrlih) jezikov anatolske veje indoevropskih jezikov in vaj, ki so zasnovane kot intenzivni tečaj hetitščine – najstarejšega izpričanega indoevropskega jezika (od sredine 17. st. pr. n. št. do 12. st. pr. n. št.), ki je prav zaradi svoje izjemne starosti poglobitnega pomena za razumevanje zgodnje praindoevropsčine.

Historična fonetika

Predmet seznani z zgodovino stroke in s temeljnima metodama primerjalnega jezikoslovja, tj. s primerjalno metodo in metodo rekonstrukcije. Poudarek predavanj je na glasoslovnih zakonitostih indoevropskega prajezika in na tipologiji glasovne spremembe, pri vajah pa se študenti natančno spoznajo s sistemom samoglasnikov in soglasnikov indoevropskega prajezika ter njihovim razvojem v posamezne indoevropske jezike.

Pregled indoevropskih jezikov

Predmet se osredotoča na pregled nad poglobitnimi jezikovnimi spremembami v indoevropski družini jezikov, ki so vodile od obstoja skupnega indoevropskega prajezika (ok. 4500 pr. n. št.) do njegovega postopnega razpada na posamezne jezikovne veje (anatolsko, toharsko, italško, keltsko, grško, armensko, albansko, baltoslovansko in indoiransko).

Uvod v etimološko metodo in študij virov

Poudarek je na etimološki osvetlitvi besed, nastalih v kontinuiranem jezikovnem razvoju od trenutka rojstva besede do točke, na kateri besedo opazujemo, pri katerih je osnovno etimološko orodje primerjalna metoda in iz nje izhajajoča rekonstrukcija. Predmet seznanja s pojmi in principi etimološke znanosti v kombinaciji s praktičnimi prikazi.

Indoevropska primerjalna slovnica: akcent in prevoj

Študenti in študentke se spoznajo z razvojem prajezičnega naglasnega (akcentskega) in prevojnega sistema v posameznih historičnih indoevropskih jezikih, pri čemer je poudarek na stari indijsščini, grščini, latinščini, germanskih in baltoslovanskih jezikih.

Nominalna in pronominalna morfologija indoevropskih jezikov

Predmet obravnava rekonstruirani sistem imenskega (nominalnega) in zaimenskega (pronominalnega) oblikoslovja ter besedotvorja (tj. oblikoslovja in besedotvorja samostalnika, pridevnika in zaimka) indoevropskega prajezika in njegov razvoj v arhaičnih indoevropskih jezikih.

Verbalna morfologija indoevropskih jezikov

Predmet obravnava rekonstruirani sistem glagolskega (verbalnega) oblikoslovja in besedotvorja indoevropskega prajezika ter njegov razvoj v arhaičnih indoevropskih jezikih. Posebna pozornost je posvečena odnosu med arhaičnim praindoevropskim glagolskim sistemom, kot ga še odražajo anatolski jeziki in deloma toharščina, ter njegovo poznejšo razvojno podobo, ki se zrcali v ostalih indoevropskih jezikih.

Uvod v slovansko jezikoslovje in staro cerkveno slovanščino

Predmet gostuje na Oddelku za slavistiko in ponuja uvod v primerjalno slovnico slovanskih jezikov s poudarkom na nastanku glasovnih, naglasnih in oblikovnih danosti praslovanščine ter stare cerkvene slovanščine – prvega knjižnega jezika Slovanov.

Pogoji za dokončanje programa

Za dokončanje dvopredmetnega študija mora študent oz. študentka opraviti vse obveznosti, ki jih določajo študijski program in učni načrti posameznih predmetov, v skupnem obsegu 90 KT. Celotni študij pa se zaključi šele, ko študent oz. študentka na obeh izbranih disciplinah opravi vse obveznosti, kot jih določata študijska programa in učni načrti posameznih predmetov, tj. v skupnem obsegu 180 KT.

Strokovni profil in veščine

Diplomanti in diplomantke razpolagajo s poglobljenim znanjem o nastanku in razvoju jezikov indoevropske jezikovne družine, zaradi česar lahko vsak jezik te družine (star oz. arhaičen ali sodobni) usvojijo v zelo kratkem času. Usposobljeni so za delo na področju etimoloških raziskav in za diahrono (raznočasijsko) in sinhrono (sočasno) raziskovanje starih in sodobnih jezikov. Pridobljena znanja jim omogočajo, da razumejo, interpretirajo in kritično ovrednotijo literaturo s področja jezikoslovja, in sicer ne le primerjalnega, temveč tudi s področja splošne teorije jezika in jezikoslovij posameznih jezikov ali jezikovnih družin. Od starih jezikov obvladajo vsaj klasični in predklasični sanskrit, hetitščino, staro grščino in staro cerkveno slovansščino, kar jim omogoča nadaljnje izpopolnjevanje oz. raziskovalno ali prevajalsko delo na področju indologije, (stare) orientalistike, hetitologije, pa tudi grecistike oz. klasične filologije in paleoslavistike oz. na katerem koli drugem poljubnem področju znotraj indoevropskega primerjalnega jezikoslovja, recimo (stare) germanistike, keltologije, armenologije, albanistike, baltistike, toharologije ...

Študij primerjalnega jezikoslovja je dvopredmeten, s čimer se diplomantom omogoči, da pridobljeno znanje povezujejo (tudi v interdisciplinarnem smislu) z znanjem, ki ga pridobijo na drugem programu. Mogoče so sicer prav vse kombinacije z dvopredmetnimi programi Filozofske fakultete, najbolj pa se obrestujejo kombinacije s študijem kakega jezika, primerjalnega slovanskega jezikoslovja, klasične filologije ali zgodovine.

Zaposlitvene možnosti

Diplomanti in diplomantke so usposobljeni za opravljanje strokovnih specifičnih nalog v ustanovah, ki se ukvarjajo z raziskavami jezika in s slovaropisjem oz. z raziskavami starejše zgodovine, prav tako pa v kulturnih ustanovah, kot prevajalci in v založništvu. Prav tako so primerni za dela, povezana z delovanjem Evropske unije, ki zahtevajo znanje večjega števila jezikov, tudi takih, ki jih v Sloveniji ni mogoče študirati.

Po dokončanem dodiplomskem študiju lahko študij nadaljujejo na drugostopenjskem programu Primerjalno jezikoslovje ali na jezikoslovnih programih katere od večjih evropskih ali ameriških univerz.

Kontakti za nadaljnje informacije

Oddelčno tajništvo

mag. Ana Mehle,
ana.mehle@ff.uni-lj.si
Soba R3B

Telefon

+386 1 241 14 30

Uradne ure

od ponedeljka do petka
od 11.00 do 13.00

Skrbnik študijskega programa

Luka Repanšek,
luka.repansek@ff.uni-lj.si

Spletna stran oddelka

<https://psj.ff.uni-lj.si/>

Za dodatne informacije o študiju se lahko obrnete tudi neposredno na študente in študentke Filozofske fakultete, in sicer na elektronski naslov tutorstvo@ff.uni-lj.si.

OSTI IN KNJIŽARSTVO •
 GEOGRAFIJA • GERMANISTIKA
 GIJA • MUZIKOLOGIJA • PEDAG
 NJIŽEVNOST IN LITERARNA T
 GIJA • ROMANSKI JEZIKI IN
 • UMETNOSTNA ZGODOVINA
 A • AZIJSKE ŠTUDIJE • BI
 OLOGIJA IN KULTURNA
 NEDERLANDISTIKO IN
 OGIKA IN ANDRAGOG
 RIJA • PRIMERJAJ
 NIŽEVNOSTI • SLA
 GODOVINA • ANG
 OTEKARSTVO, IN
 TROPOLOGIJA •
 DINAVISTIKO • K
 • PREVAJALSTV
 IN SPLOŠNO JE
 IKA • SLOVEN
 STIKA IN AME
 MACIJSKA Z
 LOZOFIJA •
 KLASIČNA
 O • PRIM
 IKOSLO
 TIKI
 ANISTI
 T IN
 JA •
 MUZIK
 T I
 MAN
 A Z
 ŠTU

— درسی
 درسی
 و درسی
 درسی